ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՅՐԻ ՑՈՐԵՆՆԵՐԻ ՇՏԵՄԱՐԱՆ

«Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ

«Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի ենթակայությամբ գործում են՝

I արգելոց

4 արգելավայր

4 դենդրոպարկ

I անտառպարկ

Կազմակերպության հիմնական նպատակն է՝

կենսաբազմազանության պահպանումը,

հազվագյուտ և անհետացող տեսակների պաշտպանությունը,

գիտական աշխատանքների իրականացումը:

Գործունեության հիմնական ուղղությունները

1

Արգելոցներում և արգելավայրերում իրականացվում են՝

- ֆլորայի և ֆաունայի ուսումնասիրություններ,
- բուսատեսակների մոնիթորինգ,
- հազվագյուտ տեսակների հաշվառում և պահպանություն:

2

«Էրեբունի» պետական արգելոցում իրականացվում է՝

- վայրի ցորենների տեսակների աճի և զարգացման գնահատում,
- Կարմիր գրքում գրանցված տեսակների պահպանական մշտադիտարկում:

3

Դենդրոպարկերում և անտառպարկում իրականացվում են՝

- նոր ծառաթփատեսակների ներմուծում,
- կլիմայավարժեցում,
- կանաչ տարածքների ընդլայնում:

Ինչո՞ւ է կարևոր «Էրեբունի» արգելոցը

«Էրեբունի» արգելոցը առանձնահատուկ նշանակություն ունի, քանի որ՝

- հանդիսանում է վայրի ցորենների պահպանության եզակի կենտրոն,
- այստեղ մեկտեղ աճում են գիտությանը հայտնի վայրի ցորենների երեք տեսակներ,
- պահպանվում են Արարատյան հարթավայրի քսերոֆիտ և հազվագյուտ բույսերը:

Արգելոցը կարևոր դեր ունի՝

- գենետիկական բազմազանության պահպանության,
- գյուղատնտեսական մշակաբույսերի նախահայրերի ուսումնասիրման,
- գիտական հետազոտությունների իրականացման գործում:

Արգելոցի աշխարհագրական դիրքը

- Գտնվում է Երևան քաղաքից արևելք՝
- Գեղադիր և Մուշավան գյուղերի միջակայքում:
- Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝
- 1300–1400 մետր:

- կտրտված ռելիեֆ,
- կավային հողեր,
- չոր կլիմայական պայմաններ:

Արգելոցի ստեղծման պատմությունը

1925–1930 թվականներին գյուղատնտեսական ինստիտուտի պրոֆեսոր Թումանյանը ուսումնասիրությունների ընթացքում հայտնաբերեց վայրի ցորենների աճելավայրեր Երևանի հարավ-արևելյան հատվածում:
Այս բացահայտումը մեծ հետաքրքրություն առաջացրեց ակադեմիկոս Նիկոլայ Վավիլովի մոտ, ով առաջարկեց տարածքը վերցնել հատուկ պահպանության տակ:

Պաշտոնական ստեղծում

- 1981 թ. հուլիսի 3
- ՀՀ կառավարության N 827-Ն որոշմամբ
- Սկզբնական տարածքը՝ 89 հա

2015 թվականից

- Տարածքը ընդլայնվել է մինչև 118.75 հա
- ՀՀ կառավարության N 1119-Ն որոշմամբ

Արգելոցի բուսական աշխարհը

Արգելոցի ֆլորան ընդգրկում է՝

- 293 բուսատեսակ
- 197 ցեղ
- 46 ընտանիք

Դրանցից՝

- 273-ը խոտաբույսեր են,
- 20-ը՝ թփեր և կիսաթփեր:

Բազմաթիվ տեսակներ ունեն՝

- սննդային,
- դեղաբույսային,
- էկոլոգիական կարևոր նշանակություն:

Օգտակար բույսեր

- ծնեբեկ (Asparagus)
- օշինդր (Artemisia)
- խատուտիկ (Taraxacum)
- մասուր (Rosa)
- սրոհունդ (Hypericum)
- սոխ (Allium)
- նշենի (Amygdalus)

Վայրի ցորենների տեսակները

Ուրարտական վայրի ցորեն
Triticum urartu

- մշակովի ցորենների մոտիկ ազգակից
- հանդիպում է Հայաստանում, Սիրիայում և Լիբանանում

Վայրի միահատիկ ցորեն
Triticum boeoticum

- աչքի է ընկնում չորադիմացկունությամբ
- կայուն է բազմաթիվ հիվանդությունների նկատմամբ

Արարատյան կամ խալդական ցորեն
Triticum araraticum

- վայրի տետրապլոիդ տեսակ
- տարածված է Հայաստանում, Իրանում, Իրաքում և Նախիջևանում

Հազվագյուտ և արժեքավոր բույսեր

Հացազգիներ (Poaceae)

- Բթաթեփուկ անքիստ
- Սերինոսահատ տարօրինակ

Բարդածաղկավորներ (Asteraceae)

- Տերեփուկ երևանյան
- Շարդինիա խոշորապտուղ
- Վարդատերեփուկ մուշկային

Հովանոցավորներ (Apiaceae)

- Ակտենոլեմա խոշորաբաժակ
- Հոհենակերիա անցողուն
- Շովիցիա գեղապտուղ

Լոբազգիներ (Fabaceae)

- Գազ կորաեղջերավոր
- Գազ բծավոր

Մոնիթորինգ և գիտական ուսումնասիրություններ

Վերջին տարիներին իրականացված մոնիթորինգի արդյունքում արգելոցի տարածքում գրանցվել է նոր տեսակ՝

Վարսակ սովորական
Avena fatua L.

2024 թվականից Բուսաբանական ինստիտուտի հետ մեկնարկել է 5-ամյա գիտական ծրագիր, որի շրջանակում՝

- ստեղծվել են փորձահրապարակներ,
- իրականացվում է հազվագյուտ բույսերի հաշվառում,
- ուսումնասիրվում է բույսերի քանակական փոփոխությունը:

Կենդանական աշխարհ և բնապահպանական խնդիրներ

Միջատներ

- ոսկեբզեզներ
- տերևակերներ
- փղիկներ
- չրխկաններ
- շուրջ 110 տեսակ միջատներ

Սողուններ

- գյուրզա
- իժ
- լորտու

Թռչուններ

- արտույտ
- լոր
- քարակաքավ

Կաթնասուններ

- աղվես
- շնագայլ
- գայլ

Բնապահպանական խնդիր

Արգելոցի տարածքից ընդամենը 100–150 մետր հեռավորության վրա գտնվում է թունաքիմիկատների գերեզմանոց, որը կարող է վտանգ ներկայացնել էկոհամակարգի և կենսաբազմազանության համար:

Եզրակացություն

«Էրեբունի» պետական արգելոցը՝

Արգելոցի պահպանությունն ու շարունակական ուսումնասիրությունը կարևոր նշանակություն ունեն՝

Հայաստանի կարևորագույն բնապահպանական տարածքներից է, վայրի ցորենների համաշխարհային նշանակության գենոֆոնդի պահպանման կենտրոն, գիտական և կրթական կարևոր հարթակ:

կենսաբազմազանության պահպանության, գյուղատնտեսական անվտանգության, բնապահպանական կրթության և գիտության զարգացման համար:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

Հետևեք մեզ սոց կայքում